

SUMMARIES IN POLISH

STRESZCZENIA POLSKOJĘZyczne

Agnieszka CIECHELSKA

ODPADY KOMUNALNE JAKO DOBRO WSPÓLNE W KRAJOWYCH SYSTEMACH GOSPODARKI ODPADAMI

STRESZCZENIE: Współcześnie odpady są źródłem zasobów surowcowych i energetycznych, które mogą być odzyskane. Ta ekonomiczna wartość odpadów powoduje, że w krajach rozwijających się, tworzą się nieformalne grupy zbieraczy przywłaszczających odpady surowcowe. Tego rodzaju sytuacje są opisywane w literaturze. Stosując ramy analityczne SES Ostrom, autorzy wskazują, że odpady komunalne w krajach rozwijających się mogą być traktowane jak dobro wspólne (CPR).

Celem tego artykułu jest odpowiedź na pytanie czy również odpady komunalne w krajach rozwiniętych, mogą być tak traktowane, choć tutaj działania nieformalnych zbieraczy są marginalne. W analizie również zastosowano schemat analityczny SES Ostrom. Jednak ze względu na inną organizację systemu gospodarki odpadami w krajach rozwiniętych, inaczej niż w literaturze, określono poszczególne elementy schematu. Dzięki temu powstał inny schemat odpadów komunalnych jako dóbr wspólnych. Takie podejście pozwala na zastosowanie tego schematu zarówno w skali lokalnej, jak i szerszej oraz w odniesieniu do wszystkich rodzajów odpadów komunalnych, a nie tylko materiałowych.

SŁOWA KLUCZOWE: odpady komunalne, zasoby, recykling, dobra wspólne, CPR

Borys BURKYNISKYI, Natalya ANDRYEYEVA, Hanna TIUTIUNNYK

STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE DZIAŁANAMI INWESTYCYJNYMI I INNOWACJAMI W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO EKOLOGICZNIE UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest wypracowanie metodologii strategicznego zarządzania działalnością inwestycyjną i innowacyjną w zakresie bezpiecznego ekologicznie użytkowania gruntów w oparciu o analizę doświadczeń światowych. Metodyczne podejście do badań opiera się na stopniowym przeprowadzaniu badań SMART, analizie ekonomiczno-ekologicznej, systematycznej ocenie działalności inwestycyjno-innowacyjnej, analizie PESTLE, analizie SWOT, definiowaniu strategii bezpiecznych ekologicznie. Badania opierają się na zintegrowanym podejściu do łączenia metodologii foresight w zakresie przyjaznego środowisku użytkowania gruntów. Proponowana koncepcja uwzględnia priorytety zrównoważonego rozwoju w kontekście współczesnych trendów Green Deal. Zaproponowane podejście metodologiczne będzie promować rozwój narzędzi systemów zarządzania strategicznego dla działalności inwestycyjnej i innowacyjnej w zakresie przyjaznego środowiska użytkowania gruntów.

Opracowana metodyka strategicznego zarządzania działalnością inwestycyjną i innowacyjną w zakresie bezpiecznego ekologicznie użytkowania gruntów, w przeciwieństwie do dotychczasowych podejść metodycznych, opiera się na kompleksowym połączeniu i wykorzystaniu narzędzi foresight.

SŁOWA KLUCZOWE: Foresight, SMART, Quintuple Helix (5 helis), PESTLE, zarządzanie strategiczne, przyjazne dla środowiska użytkowanie gruntów

Daniel TOKARSKI

UWARUNKOWANIA LOKALIZACJI MIEJSKICH CENTRÓW LOGISTYCZNYCH W KONCEPCJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

STRESZCZENIE: Procesy podejmowania decyzji dla celów planowania infrastruktury kompatybilnej ze środowiskiem naturalnym są niezwykle złożone, podobnie jak same procesy logistyczne. Koncepcje lokalizacji miejskich centrów logistycznych zostały porównane ze strefami ekologicznego zagrożenia w Polsce. Wyodrębniono w ten sposób obszary o wysokim stopniu degradacji środowiska naturalnego szczególnie niekorzystne z punktu widzenia lokalizacji nowych centrów logistycznych. Decyzję o lokalizacji planowanego przedsięwzięcia należy podjąć na podstawie opracowanej wcześniej, specjalnej procedury dotyczącej oceny realizacji inwestycji i jej wpływu na środowisko naturalne. Celem opracowania jest wskazanie na infrastrukturę miejskich centrów logistycznych jako na jeden z niezbędnych i najbardziej efektywnych czynników determinujących zrównoważony rozwój. Z reguły infrastrukturę można tworzyć na dwa sposoby. Pierwszy nakazuje budować przedsiębiorstwo, a później jego infrastrukturę, drugi zaś zaleca podejście odwrotne.

Z punktu widzenia infrastruktury zrównoważonego rozwoju właściwe wydaje się podejście drugie, pozwalające na skuteczną realizację strategii zrównoważonego rozwoju. Pierwsze podejście może jedynie doprowadzić do spadku znaczenia pojęcia zrównoważonego rozwoju w mentalności i świadomości społecznej (Ratajczak, 2000). Różnorodność podejść w literaturze przedmiotu definiujących pojęcie infrastruktury zrównoważonego rozwoju obejmuje zarówno obszar ekonomii, społeczeństwa i środowiska. Istotnym z punktu widzenia przyszłych pokoleń wydaje się być aspekt środowiskowy dotyczący tworzenia miejskich centrów logistycznych w dobie zrównoważonego rozwoju. Jedną z zasadniczych właściwości środowiska naturalnego jest równowaga, która zachodzi, gdy odpływ i dopływ energii i materii w przyrodzie są zrównoważone. Środowisko naturalne znajduje się w ciągłej interakcji z człowiekiem, aby nie dopuścić do jego degradacji podejmowane są działania zmierzające do zapobiegania wyrządzeniu szkód fizycznemu otoczeniu lub zasobom naturalnym, prowadzone są także czynności zmierzające do zmniejszenia ryzyka wystąpienia strat, bądź zachęcające do efektywnego wykorzystywania zasobów naturalnych, w tym środki służące oszczędzaniu energii i stosowania odnawialnych źródeł energii (Tokarski, 2020).

SŁOWA KLUCZOWE: centra logistyczne, infrastruktura i środowisko, zrównoważony rozwój

Justyna TOMALA, Maria URBANIEC

EKOINNOWACYJNOŚĆ WYBRANYCH KRAJÓW EUROPEJSKICH I AZJATYCKICH: ANALIZA PORÓWNAWCZA

STRESZCZENIE: Na rozwój ekoinnowacji mają wpływ między innymi procesy globalizacyjne, postęp technologiczny i zmiany klimatyczne. Jest on również bezpośrednio związany z dążeniem do zrównoważonego rozwoju, a także z ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko i efektywnym wykorzystaniem zasobów naturalnych. Monitorowanie postępu w kierunku zrównoważonego rozwoju wymaga systematycznego pomiaru ekoinnowacji. Ważnym wyzwaniem teoretycznym i praktycznym jest opracowanie metod i wskaźników do pomiaru ekoinnowacji. Obecnie istnieją różne systemy pomiaru ekoinnowacji, co utrudnia międzynarodową analizę porównawczą. Celem artykułu jest analiza porównawcza rozwoju ekoinnowacji w wybranych krajach europejskich i azjatyckich. W opracowaniu wykorzystano krytyczny przegląd literatury oraz metodę analizy porównawczej i syntezy opartej na indeksie ekoinnowacji ASEM. Badanie dostarcza dowodów na istnienie szeregu różnic pod względem poziomu ekoinnowacyjności w krajach europejskich i azjatyckich. Pomiar ekoinnowacji jest szczególnie ważny przy planowaniu i wdrażaniu instrumentów stymulujących innowacje środowiskowe w poszczególnych krajach.

SŁOWA KLUCZOWE: ekoinnowacje, pomiar, wskaźniki, Indeks ekoinnowacji ASEM

Ewa OŁDAKOWSKA

ZUŻYTE OPONY SAMOCHODOWE W POLSKIM BUDOWNICTWIE DROGOWYM – EKOLOGIA, PRAWO, WYKORZYSTANIE I EKONOMIKA

STRESZCZENIE: Recykling zużytych opon wymuszany jest przede wszystkim przepisami prawa, ale motywacją są też względy ekologiczne i ekonomiczne. W Polsce odzysk materiałów gumowych pozwala na pozyskanie materiałów dobrej jakości i o bardzo szerokich zastosowaniach, np.: do poroelastycznej nawierzchni drogowej czy produkcji tak zwanego gumowego asfaltu, stosowanego do warstwy ścieralnej dróg, a także do innowacyjnych materiałów przeznaczonych na zasypki przyczółków mostów zintegrowanych. W artykule rozważono aspekt finansowy stosowania rozdrobnionych odpadów gumowych przeprowadzając analizę kosztów zastąpienia lepiszcza różną ilością miazgi gumowej (10%, 12%, 14%, 16%). Analiza, przy przyjętych założeniach, pozwoliła stwierdzić, że wraz ze wzrostem zawartości dodatku gumowego zmianie ulega koszt lepiszcza.

SŁOWA KLUCZOWE: recykling, budownictwo drogowe, guma, zrównoważony rozwój

Anetta ZIELIŃSKA

POZIOM WDRAŻANIA LOGISTYKI ZWROTNEJ W ASPEKCIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI W WOJEWÓDZTWACH POLSKI WEDŁUG WIELOWYMIAROWEJ ANALIZY PORÓWNAWCZEJ

STRESZCZENIE: W praktyce logistyka zwrotna w Polsce, odnosi się do wąskiego podejścia poprzez zagadnienie gospodarowania odpadami. Województwa, zostały zobligowane do efektywniejszej realizacji procesów logistyki zwrotnej, jakim jest gospodarowanie odpadami. Celem artykułu jest zdiagnozowanie poziomu wdrażania procesów gospodarowania odpadami (część logistyki zwrotnej) w województwach Polski. W badaniach wykorzystano wielowymiarową analizę porównawczą, która porządkuje województwa według wskaźników gospodarowania odpadami.

SŁOWA KLUCZOWE: gospodarka odpadami, recykling, logistyka zwrotna, wielowymiarowa analiza porównawcza

Robert GRYGO, Jolanta Anna PRUSIEL and Kevin BUJNAROWSKI

ZASTOSOWANIE EKOLOGICZNYCH LEKKICH KRUSZYW W KONSTRUKCJACH ŻELBETOWYCH

STRESZCZENIE: W artykule omówiono możliwości utylizacji zarówno odpadów z elektrociepłowni, tj. popiołów lotnych, jak i odpadów tworzyw sztucznych PET (politereftalan etylenu), poprzez przetworzenie na lekkie kruszywo wykorzystywane do konstruowania żelbetowych elementów belkowych w celu ochrony środowiska naturalnego. Przedstawiono właściwości zastosowanych lekkich kruszyw sztucznych. Omówiono wybrane wyniki badań eksperymentalnych w zakresie nośności i odkształcalności belek żelbetowych wykonanych w skali modelowej. Analiza badań wykazała, że elementy belkowe wykonane z zastosowaniem kruszywa sztucznego, pomimo niższej wytrzymałości kruszywa na zginanie, nie różnią się pod względem nośności od belek żelbetowych wykonanych z kruszywa recyklingowego, w niektórych przypadkach mają wyższą wytrzymałość na zginanie.

SŁOWA KLUCZOWE: elementy zginane; kruszywa sztuczne; kruszywo PET; recykling; beton lekkie

Marta BARANIAK

WSPÓŁPRACA ROLNICTWA Z NAUKĄ: PRZYKŁAD WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO (POLSKA)

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest ocena współpracy polskich rolników z województwa łódzkiego z nauką i innymi rolnikami w zakresie wdrażania innowacji w gospodarstwach rolnych. Wykorzystano metodę Paper and Pencil Interview (PAPI). Analiza obejmuje 150 polskich gospodarstw położonych w województwie łódzkim. Gospodarstwa do badań zostały wybrane z próby Polskiego FADN (Sieć Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych). Badania wykonano w 2018 roku. Przeprowadzone badania wykazały, że zainteresowanie osiągnięciami naukowymi zależy od innowacyjności gospodarstw. Relacje polskich rolników z województwa łódzkiego w zakresie działalności innowacyjnej nie różnią się w zależności od prowadzonej działalności. Konsekwencją doboru podmiotów jest brak możliwości uogólnienia wyników na całą populację gospodarstw w województwie łódzkim. Wartością dodaną analizy jest prezentacja wyników w zakresie innowacyjności gospodarstw.

SŁOWA KLUCZOWE: innowacje rolnicze, gospodarstwa rolne, współpraca rolnictwa z nauką

Dominik DĄBROWSKI, Mikołaj JALINIK, Janusz Leszek SOKÓŁ,
Katarzyna RADWAŃSKA, Jakub SZWEDO

MOTYWY WYBORU MIEJSCA WYPOCZYNKU NA OBSZARACH WIEJSKICH DOLINY RZEKI BUG W OPINII TURYSTÓW

STRESZCZENIE: Celem pracy było określenie czynników, które mogą decydować o wyborze miejsca wypoczynku jako formy turystyki na obszarach wiejskich doliny rzeki Bug. Analiza tych czynników uwzględniała też narodowość badanych osób. W badaniach przeprowadzonych w 2020 roku wzięło udział 148 osób: w tym 73 narodowości polskiej (45 kobiet i 18 mężczyzn) i 75 obcokrajowców, głównie Białorusinów (51 kobiet i 24 mężczyzn). Stwierdzono, że turyści z Polski najchętniej wypoczywali w pensjonatach/hotelach, znajomych, w gronie rodziny, natomiast obcokrajowcy – głównie u znajomych i w gronie rodziny. Większość turystów, niezależnie od narodowości była zadowolona z pobytu w wybranych przez siebie obiektach, wysoko oceniając funkcjonującą tam bazę komunikacyjną, noclegową, gastronomiczną oraz szlaki i trasy rowerowe. Czynnikiemami decydującymi o wyborze ich miejsca pobytu, niezależnie od narodowości była cisza i spokój, atrakcyjne otoczenie oraz dogodna lokalizacja. Badani odpoczywali najczęściej w gronie rodziny lub znajomych/przyjaciół. Polscy turyści najchętniej korzystali z żywienia właścicieli obiektów wypoczynkowych, natomiast obcokrajowcy przyrządzali posiłki samodzielnie.

SŁOWA KLUCZOWE: dolina Bugu, turystyka, wybór miejsca

Krzysztof Paweł BORKOWSKI, Elżbieta CHOWANIEC, Marek DURMAŁA, Marcin KUBASIAK

OCENA RUCHU TURYSTYCZNEGO W TATRZAŃSKIM PARKU NARODOWYM W LATACH 2018-2020

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest analiza przeprowadzonych w okresie pomiędzy 2018 a 2020 roku badań jakościowych i ilościowych w zakresie ruchu turystycznego na obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego. Dane przedstawione w artykule skupiają się na sytuacji, gdy istnieją ograniczenia mobilności przestrzennej. W celu zobrazowania wpływu zmian w zakresie możliwości realizacji i zaspokajania potrzeb podróży turystycznych szczegółowo przeanalizowano okres przed wybuchem pandemii wirusa SARS-CoV-2 z okresem charakteryzującym się drastycznymi ograniczeniami w zakresie możliwości przemieszczania się. Pozyskane dane pozwoliły na przedstawienie relacji pomiędzy ograniczeniami a zaspokajaniem wspomnianych potrzeb, co jest widoczne na przykładzie ilości turystów odwiedzających Tatrzański Park Narodowy w odcinkach 2020 roku, które charakteryzowały się różnym zakresem obostrzeń dotyczących mobilności społecznej.

SŁOWA KLUCZOWE: Tatrzański Park Narodowy Polska, Ruch turystyczny, Net Fear Score, Net Promoter Score, pandemia SARS-CoV-2

Lyubomir BEZRUCHKO, Tomasz PASIERBEK, Rakos JURAJ, Yuriy ZHUK

ORGANIZACJA SYSTEMU OCHRONY PRZYRODY I JAKOŚĆ ZARZĄDZANIA W PARKACH NARODOWYCH – WKŁAD DO DYSKUSJI

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest porównanie prawnych i administracyjnych podstaw funkcjonowania parków narodowych jako czynników decydujących o jakości gospodarowania. Do analizy porównawczej wybrano parki narodowe w Polsce i na Ukrainie, które reprezentują różne systemy ochrony przyrody. Dane uzyskano z opublikowanych źródeł. Najważniejsze były akty prawne tworzące podstawy prawne systemów ochrony przyrody w obu krajach. Dostępne dane wykorzystano do analizy metodą desk research. Istnieje wiele różnic pomiędzy polskim i ukraińskim systemem obszarów chronionych, głównie ze względu na pozycję w strukturze rządowej (sposób tworzenia parku narodowego i instytucja odpowiedzialna za tworzenie). Mimo tych różnic można wyciągnąć ogólne wnioski. Ze względu na odrębną osobowość prawną poszczególnych jednostek, a także podporządkowanie różnym ministerstwom, nie ma wyraźnego powiązania między instytucjami. Utrudnia to przepływ informacji, raportowanie i komplikuje proces decyzyjny zarówno na poziomie poszczególnych jednostek, jak i pomiędzy parkami narodowymi.

SŁOWA KLUCZOWE: park narodowy, system ochrony przyrody, struktura organizacyjna, jakość zarządzania, proces podejmowania decyzji

Janusz KRUPANEK, Beata MICHALISZYN, Manuel MORENO

JAKOŚĆ ŚRODOWISKOWA PRODUKTÓW PRZETWÓRSTWA MIĘSNEGO I MOŻLIWOŚCI JEJ POPRAWY. PRZYKŁAD Z HISZPANII

STRESZCZENIE: Celem publikacji jest ocena jakości środowiskowej produktu oraz wskazanie możliwości poprawy jakości wyrobu w aspekcie jego wpływu na środowisko. Badania zostały przeprowadzone w ramach międzynarodowego projektu CIRC4Life na przykładzie firmy ALIA, Hiszpania. W publikacji wykorzystano metodę LCA oraz krytyczny przegląd literatury. Analiza została przeprowadzona dla podsystemów: produkcja paszy, hodowla świń, rzeźnia, zakład przetwórstwa mięsa. Stosując metodę ReCiPe porównano dwa scenariusze: bazowy i udoskonalony. W scenariuszu bazowym największe skutki środowiskowe związane są z intensywnym wykorzystaniem terenów rolnych 29%, zmianami klimatu 34%, transformacją terenów naturalnych 11% i wyczerpywaniem się kopalin 11%. Najbardziej krytyczną fazą jest produkcja paszy dla zwierząt. Analiza porównawcza scenariuszy pokazuje, że istnieje możliwość ograniczania wpływu na poszczególne kategorie oddziaływań przez wprowadzenie zmian w procesach i doborze surowców do produkcji pasz.

SŁOWA KLUCZOWE: ocena cyklu życia, LCA dla wieprzowiny, środowisko